

УДК 378.09.011.3-051:78]:37,091.313

Лук'янчиков М. І.

Педагогічні умови формування проєктувальних умінь у майбутнього вчителя музики

Педагогічні умови формування проєктувальних умінь у майбутнього вчителя музики визначено як дидактично доцільні способи дій, що передбачає самостійність студента вищого навчального закладу в оволодінні музично-педагогічним навчальним матеріалом, трансформуванні педагогічних проблем у мету, розгортанні раціональної процедури досягнення та осмислення шляху реалізації. Перша педагогічна умова «зміст фахових дисциплін, навчальної та виробничої практик» сприятиме чіткому визначенню мети і завдань формування проєктувальних умінь у навчально-методичному забезпеченні. Для реалізації другої педагогічної умови «відбір форм і методів організації навчально-пізнавальної діяльності» обрано наступні форми роботи: лекції (вступна, інформаційна, оглядова, проблемна, керована, з паузами, за участю студентів, із помилками); лекція-візуалізація (відео-лекція, лекція-діалог, лекція-конференція); круглі столи; тренінги; ділові та рольові ігри; інтелектуальна гра «Атака»; груповий та індивідуальний проєкти; практичні заняття; самостійна та індивідуальна робота; семінари (теоретичні, практичні, проблемні); консультації (індивідуальні, групові); майстер-класи; брейнстормінг. Третя педагогічна умова «використання міжпредметних зв'язків» передбачає логіку співвідношення тем і завдань однієї фахової дисципліни з іншими. Ці педагогічні умови допоможуть студенту-музиканту (майбутньому вчителю мистецьких дисциплін) ефективно організувати навчальний процес.

Ключові слова: вчитель музичного мистецтва; педагогічні умови; спеціальні вміння.

Державні документи – Закон України «Про освіту» (2012), «Про культуру» (2011), «Про вищу освіту» (2014), «Національна стратегія розвитку України на період до 2021 рр.» (2013) – передбачають організацію сучасного освітнього процесу педагогічного вищого навчального закладу, який має сприяти формуванню гармонійно розвиненого вчителя, здатного до постійного оновлення знань, високої професійної компетентності та мобільності, швидкої адаптації до змін у соціально-культурній сфері. Визначені завдання вимагають оптимізації навчально-виховного процесу та створення ефективних технологій навчання, на основі компетентнісного, проєктувального, інтегрованого, системного та інших інноваційних підходів.

В умовах реалізації особистісно орієнтованої парадигми освіти науковці наголошують застосування проєктувальної діяльності у фаховій підготовці майбутніх учителів (В. Сімонов, В. Серіков та ін.). Впровадження проєктування у педагогічний процес у вищих навчальних закладах обґрунтовано у працях таких вчених, як В. Андрущенко, Ю. Бабанський, В. Докучаєва, В. Луговий, М. Поташник та ін. Питання підготовки студентів педагогічних навчальних закладів до проєктування навчально-виховної діяльності досліджували В. Беспалько, В. Безрукова, В. Веселова, А. Деркач, О. Дубасенюк, І. Коновальчук, О. Коханко, Е. Крюкова, Ю. Кулюткін, Г. Сухобська, І. Шапошнікова, С. Щербак та ін. З урахуванням позицій названих науковців у цьому дослідженні висвітлюються педагогічні умови формування проєктувальних умінь майбутнього вчителя мистецтва у процесі фахової підготовки.

Використання у вищих навчальних закладах проєктування, зауважує М. Синиця, є необхідною умовою підвищення його ефективності. Автор підкреслює, що в ході його застосування реалізуються всі стадії творчого процесу людини: виникнення, обґрунтування, осмислення й прийняття ідеї, технологічна розробка ідеї, практична робота над втіленням ідеї, апробування об'єкта в роботі, доопрацювання та самооцінка творчого вирішення ідеї [5].

Від проєктувальної діяльності, зазначає Є. Коваленко, залежить продуктивність педагогічної діяльності – уміння реалізувати власний задум, виявити рівень сформованості знань, інтереси суб'єктів учіння. Вона передбачає аналіз професійної діяльності та вибір змісту освіти; прогнозування цілей навчання; аналіз вихідного стану системи навчання; розроблення навчальних матеріалів; конструювання навчально-змістовних матеріалів. Під час проєктувальної діяльності педагог організовує та здійснює навчання, обирає способи контролю; оцінки рівня сформованості умінь; корегувальні технології [3].

Для ефективної реалізації проєктувальної діяльності, як зазначають О. Алісієвич, А. Ашерів, З. Баранова, Є. Болдирев, педагог має володіти вміннями розробляти продуктивні, психолого-педагогічні технології відбору та конструювання навчальної інформації. Так, В. Якунін зауважує, що проєктувальні вміння забезпечують постановку стратегічних завдань та практичне їх розв'язання, прогнозування педагогічної взаємодії [6]. До проєктувальних умінь більшість науковців (О. Горнов, В. Ільїн, Н. Кузьміна, М. Ступницька та ін.) відносять: вміння бачити проблему; формулювати мету, планувати, добирати відповідні способи досягнення мети; контролювати та оцінювати, корегувати власну діяльність [2]. Ми згодні з думкою дослідників, що саме ці вміння забезпечують ефективність оволодіння майбутньою професією.

Проєктувальні вміння є інструментом реалізації проєктувальної діяльності майбутнього вчителя, забезпечують постановку стратегічних завдань та практичне їх розв'язання; прогнозування педагогічної взаємодії; можливість ефективно виконувати проєктувальну діяльність відповідно до цілей та умов, у яких доводиться діяти; готовність до успішного розв'язання теоретичних та практичних завдань педагогічної діяльності для досягнення очікуваного результату. Ці вміння характеризують ефективність проєктування в різних напрямках педагогічної діяльності [7].

Деякі аспекти використання проєктувальної діяльності в підготовці майбутнього вчителя музики розглядали А. Козир (обґрунтування принципу проєктивності), О. Олексюк (проєктування художньо-творчого та педагогічного процесу), М. Шевчук (педагогічне проєктування), Т. Ткаченко (проєктування змісту професійно-педагогічної підготовки). Однак проблема формування проєктувальних умінь у майбутнього вчителя мистецтва з метою успішного засвоєння теоретичних знань і оволодіння практичними вміннями не вивчалася.

У нашому дослідженні на основі аналізу психолого-педагогічної літератури з проблеми формування проєктувальних умінь у майбутнього фахівця педагогічних спеціальностей ми визначили зміст та перелік цих умінь для вчителя мистецтва. Проєктувальні вміння майбутнього вчителя мистецтва – це дидактично доцільні способи дій, які передбачають самостійне виявлення ускладнень в оволодінні музично-педагогічним навчальним матеріалом, трансформування проблеми в мету, розгортання раціональної процедури досягнення та осмислення шляху її реалізації.

Ефективність формування проєктувальних умінь у вчителя мистецького напрямку залежить від педагогічних умов. Як зазначає Е. Полат, відповідні умови забезпечують перехід властивостей речей з можливості в дійсність. Умови відображають відношення речі до тих факторів, завдяки яким вона виникає та існує [4]. Педагогічні умови є істотним компонентом комплексу об'єктів, їх станів і взаємодій, що забезпечує існування певного явища. Умови є важливим чинником результативності, оскільки вони створюють саме те середовище, у якому досліджувані явища формуються. На думку В. Андрєєва, педагогічні умови передбачають цілеспрямований відбір, конструювання та застосування елементів змісту, методів, а також організаційних форм навчання для досягнення цілей [1].

Під педагогічними умовами формування проєктувальних умінь розуміємо сукупність зовнішніх об'єктивних обставин, що детермінують успішність цього процесу та від яких залежить їх рівень у майбутнього вчителя музики. Зазначимо, що педагогічні умови були визначені, виходячи з теоретичних основ розуміння сутності й структури феномену «проєктувальні вміння майбутнього вчителя музики». Педагогічні умови виокремлено таким чином, щоб вони максимально впливали на формування проєктувальних умінь у майбутнього вчителя музики. До них ми віднесли: зміст фахових дисциплін, навчальної та виробничої практик; методи, форми організації навчальної діяльності; міжпредметні зв'язки.

Перша педагогічна умова «Зміст фахових дисциплін, навчальної та виробничої практик, спрямований на впровадження проєктувальних умінь» має сприяти чіткому визначенню мети і завдань формування проєктувальних умінь у фахових дисциплінах, навчальній та

виробничій практиках, навчально-методичному забезпеченні. Це передбачає наявність у навчальних програмах фахових дисциплін мети, яка пов'язується з безпосереднім чи опосередкованим формуванням проєктувальних умінь. Відсутність прямих або дотичних цілей щодо проєктувальних умінь негативно позначиться на постановці навчальних завдань та змісті лекцій, практичних занять та інших видів роботи. Наприклад, до теми «Значення засобів виразності різних видів мистецтва» (дисципліна «Методика музичного виховання») можуть бути сформульовані такі завдання: навчитися знаходити та аналізувати літературу щодо виокремлення та характеристики специфічних кожному виду мистецтва засобів виразності; робити узагальнення; підбирати цікавий ілюстративний матеріал враховуючи особливості музичного сприйняття дітьми різних вікових груп; робити презентацію. У темі «Система вправ на розвиток дрібної техніки музиканта-інструменталіста» (дисципліна «Основний музичний інструмент» (фортепіано) можна запропонувати такі завдання: навчитися складати алгоритм роботи, досліджувати методичну літературу, підбирати відповідні конструктивні етюди, вправи з ускладненням на розвиток та удосконалення власних недоліків у виконанні різних видів мелізматички; відпрацьовувати характерні пасажі; складати план індивідуальної роботи, вести щоденник. У процесі опрацювання теми «Загальні принципи співвідношення поезії та музики у вокальних мініатюрах» (дисципліна «Аналіз музичних творів») можна визначити такі завдання: навчитися обирати вокальні мініатюри до поетичних творів; розкривати принципи прочитання композитором поетичного тексту; бачити особливості емоційно-образного, художнього, інтонаційного змісту літературного першоджерела; визначати ознаки формоутворення, побудови вокальної партії; аналізувати засоби музичної виразності, принципи розгортання музичної думки; визначити особливості стилю композитора в розкритті поетичної структури вірша.

Навчальна та виробнича практики забезпечують оволодіння умінням реалізовувати власні навчальні проєкти, контролювати процес навчально-пізнавальної діяльності, оцінювати її та створювати оптимальні умови навчання. Практика виступає центральною ланкою в системі роботи щодо впровадження проєктувальної діяльності студентом. Виробнича практика має створити сприятливі умови щодо усвідомлення майбутнім вчителям музики важливості оволодіння ним проєктувальними уміннями в різних видах педагогічної діяльності та визначенню мотивів, цілей її прояву, формуванню інтересу й настанови на пізнання й розуміння навчально-виховного процесу (допомога в проведенні публічних заходів, створення презентацій, участі в конкурсах тощо). Це активізує необхідні уміння, сприяє використанню засвоєних знань, забезпечує розгортання необхідної та достатньої системи дій та операцій. Наприклад, студенти вирішують конкретні навчальні ситуації: провести педагогічний аналіз і обґрунтовану інтерпретацію навчальних заходів, що здійснюється вчителями музики; висувають пропозиції щодо вдосконалення навчально-виховного процесу тощо. Наприклад, у програмі практики є завдання «Спостерігати за діяльністю вчителя та учнів під час уроку музики». До цього завдання можна запропонувати такі методичні рекомендації: скласти проєкт «Підготовка до спостереження» (поставити мету спостереження, розробити схему аналізу уроку, протокол запису, критерії оцінювання тощо). Під час проходження виробничої практики студенти можуть розробити такі індивідуальні проєкти: «День сучасної італійської музики» (8 клас), «Сучасні музичні інструменти» (6 клас); групові проєкти: «Музичний конкурс «Мій улюблений співак»» (усі класи), «Фестиваль народної пісні» (усі класи), «Тато, мама і я – музична сім'я» (початкові класи), «Музична казка» (5 клас).

Важливим, на нашу думку, у створенні сприятливих умов для формування проєктувальних умінь є налагодження плідної взаємодії з викладачами вищої школи. Вони мають спрямовувати їх проєктувальну діяльність, забезпечувати можливість самореалізації наявних і потенційних здібностей, надавати консультативну допомогу, пов'язану з організацією педагогічної діяльності в загальноосвітньому навчальному закладі на основі реалізації проєктувальних умінь, здійснювати керівництво практикою, контроль за

виконанням її завдань, перевіряти звітну документацію та оцінювати результати проходження практики.

Від викладачів також залежить створення відповідного освітнього середовища; організація спланованої, послідовної, системної роботи; використання широкого спектру методів, прийомів і засобів навчання; активізація у студентів зовнішніх та внутрішніх мотивів фахової підготовки для ефективності оволодіння проектувальними вміннями. Зміст навчального матеріалу має визначатися після попередніх консультацій з педагогами, які викладають ці дисципліни. Для цього доцільним є розроблення серії семінарів, майстер-класів, впровадження різних заходів. Наприклад, проведення науково-методичного семінару «Формування проектувальних умінь у майбутнього вчителя музики в процесі фахової підготовки» передбачає, що кожен учасник семінару буде не тільки спостерігачем та аналітиком, а й активним перетворювачем власних настанов і переконань щодо проблеми формування проектувальних умінь. Наприклад, на науково-методичному семінарі можна розглянути такі теми: «Характеристика проектувальних умінь у майбутнього вчителя музики», «Методи та форми формування проектувальних умінь у майбутнього вчителя музики», «Формування проектувальних умінь у майбутнього вчителя музики в процесі вивчення фахових дисциплін», «Формування проектувальних умінь у майбутнього вчителя музики під час організації виробничої практики». Кожна із запропонованих тем базується на попередній, що забезпечує послідовність, наступність та інтеграцію інформаційних блоків.

Наступна педагогічна умова формування проектувальних умінь – «відбір форм і методів організації навчально-пізнавальної діяльності, що спрямовані на формування проектувальних умінь». Для реалізації цієї умови необхідно дібрати оптимальні форми та методи навчання. На нашу думку, такими формами можуть бути: лекції (вступна, інформаційна, оглядова, проблемна, керована, з паузами, за участю студентів, із помилками; лекція-візуалізація, відео лекція, лекція-діалог, лекція-конференція); круглі столи; тренінги; ділові та рольові ігри; інтелектуальна гра «Атака»; груповий та індивідуальний проекти; практичні заняття; самостійна та індивідуальна робота; семінари (теоретичні, практичні, проблемні); консультації (індивідуальні, групові); майстер-класи; брейнстормінг. Наприклад, семінарське заняття можна провести у формі дискусії. Для цього необхідно визначити проблему (3-5) у власній навчально-пізнавальній діяльності та сформулювати мету проекту з вирішення цієї проблеми. Безпосередньо на занятті студенти працюють над аналітичним етапом створення проекту. На початку семінару вони озвучують проблеми, які необхідно вирішити, записують на дошці ті, що зустрічалися в більшості із них. Далі, у ході дискусії обирають одну із проблем для створення групового проекту.

Під час заняття педагог розширює зону пошуку рішень проектної проблеми і спільно зі студентами знаходить найбільш оптимальний варіант її вирішення. Для цього кожний студент письмово формулює декілька цілей до обраної проблеми. Потім озвучує сформульовані цілі та обирає найдоцільніші. Цілі прописуються на дошці під проблемою. Визначені цілі розміщуються на одній лінії карти. Потім для кожної цілі перераховуються можливі варіанти часткових рішень (план реалізації цілі). Часткові рішення розміщуються нижче у відповідних колонках. Потім обирається по одному найбільш вірогідному частковому рішенню для кожної цілі. Щоб було зручно орієнтуватися, різні комбінації записуються різними кольорами. У результаті маємо отримати декілька варіантів рішень проектної проблеми. Потім перевіряється сумісність часткових рішень різних аспектів проблеми, робиться аналіз можливостей їх практичної реалізації та обирається комбінація, яка максимально відповідає вимогам проектної ситуації.

До ефективних методів формування проектувальних умінь ми віднесли бліц-інтерв'ю; аналіз конкретних ситуацій; метод зворотного зв'язку; моделювання та розв'язання педагогічних ситуацій (навчальних та практичних); дискусія; презентація; самодіагностика; портфоліо-скарбничка; самооцінка; самоаналіз. Наприклад, під час роботи над проектами можна використовувати такі методи формування проектувальних умінь у майбутніх учителів

музики, як: аналіз наукових досліджень музично-педагогічної діяльності, пригадування власних проблем під час вивчення музики на різних етапах навчання, визначення проблем під час практики, перегляд відео фрагментів уроків, аналіз педагогічних ситуацій запропонованих викладачем; «створення метафоричного образу проблеми»; «ресурсне розгортання» (погляд на обставини та проблеми з іншої точки зору. Два способи ресурсного розвороту: ввести в проблемну ситуацію перешкоди, негативні обставини за допомогою таких слів і словосполучень, як «тоді як», «всупереч», «незважаючи на», «навіть якщо»; розглядати негативні обставини як ресурси, тобто розглядати питання щодо отримання вигоди від негативних обставин); подивитися на проблему очима студента, батьків студентів, викладача-початківця, професора, адміністрації навчального закладу; «рефреймінг проблем» (дає можливість переформулювати, знайти інший сенс або тлумачення проблеми).

Використання методу зворотного зв'язку дає можливість підтримувати постійний контакт з аудиторією, здійснювати контроль за якістю засвоєння матеріалу. Це сприяє кращому засвоєнню знань завдяки високій розумовій активності студентів. Під час вивчення теми «Метод проектів – сучасна педагогічна технологія» можна використовувати запитання різного характеру: інформаційні (Які вимоги ставляться до використання проектної технології? Які закономірності реалізації методу проектів?), проблемні («Чому виникла необхідність впровадження технологій навчання?», або «Що забезпечує проектна технологія в навчальному процесі?»), для з'ясування рівня знань студентів («Чи може бути алгоритм проектної технології бути іншим?»), ступеня їхньої готовності до сприйняття наступного матеріалу (запитання «Що таке технологія?», «Що таке метод, методика?»). Під час лекції бесіда перетвориться в диспут природним шляхом. Цьому сприятиме постановка проблемних запитань: «Чим відрізняються поняття "технологія" і "методика"», «Чи є спільне між проектною технологією і методом проектів?», «З яких компонентів, на Вашу думку, має складатися проектна технологія? Чи може метод проектів вважатися технологією?». Наприкінці дискусії обов'язково робиться підсумок висловлювань та знаходиться оптимальний варіант розв'язання проблеми.

Також під час викладу лекції студенти можуть скласти таблицю для «бліц-інтерв'ю». У таблиці фіксується положення (поняття), що добре зрозумілі та ті, що потребують уточнення. Потім формулюються запитання, які б уточнювали, доповнювали, розкривали їхній зміст. Для проведення інтерв'ю аудиторію поділяють на «експертів» та «журналістів». «Журналісти» по черзі ставлять запитання, «експерти» уточнюють положення. Наприклад, до положення «Перспективність вирішення проблеми» студенти ставлять запитання «У чому полягає перспективність проблеми?», або до положення «Навчальні запити та життєві потреби учнів» студенти ставлять уточнюючі запитання: «Чи потрібно враховувати запити та життєві потреби учнів?», «Які, на вашу думку, потреби учнів потрібно враховувати під час навчання?».

Третя педагогічна умова «використання міжпредметних зв'язків для формування проектувальних умінь під час викладання фахових дисциплін» передбачає побудову логіки в змісті споріднених завдань, тем у різних фахових дисциплінах. Розробку проектів із використанням міжпредметних зв'язків доцільно здійснювати за таким алгоритмом: 1 етап – викладач пояснює новий навчальний матеріал однієї дисципліни, використовуючи практичні ситуації з іншої; 2 етап – викладач висвітлює новий навчальний матеріал однієї дисципліни, використовуючи теорію із суміжної дисципліни; 3 етап – студенти під керівництвом викладача відшуковують для проекту з певної дисципліни суміжні знання, які уже вивчені на інших дисциплінах; 4 етап – студенти самостійно використовують в проектах знання із суміжних дисциплін, які ще не вивчалися. Наприклад, робота студента над індивідуальним проектом «Створення виконавської інтерпретації дитячої пісні шкільного репертуару» з дисципліни «Методика музичного виховання» передбачає оволодіння вмінням якісно виконувати пісні шкільного репертуару. Загальну мету проекту можна визначити таку: уміти самостійно обирати пісню за темою уроку, розумувати та виконувати на належному рівні.

Сформулюємо додаткові цілі: ознайомитися з особливостями вокальної роботи над виконанням пісні (дисципліна «Постановка голосу»), навчитися складати анотацію, вступну бесіду для дітей (дисципліна «Історія зарубіжної музики», «Історія сучасного мистецтва», «Історія української музики»), навчитися робити гармонічний, формоутворювальний аналіз твору (дисципліни «Гармонія», «Аналіз музичних творів»), відпрацювати етапи розучування пісні зі школярами (дисципліна «Хорове диригування»), професійно виконувати акомпанемент (дисципліни «Основний музичний інструмент», «Концертмейстерський клас»). Також, можна запропонувати студенту в спеціальному зошиті разом з викладачем фіксувати етапи роботи: встановлювати терміни розучування пісні, контролювати перебіг роботи, формулювати навчальні завдання; підбирати вправи для інтонування голосом та на музичному інструменті; визначати критерії контролю та оцінювати виконання відповідно до них, ступінь задоволення виконаною роботою тощо.

Отже, визначені педагогічні умови забезпечать оволодіння майбутнім учителем музики проєктувальними вміннями (визначення проблеми, формулювання мети; планування навчально-пізнавальної та педагогічної діяльності; підбір способів дій та обґрунтування доцільності їх виконання; контроль та оцінка навчально-пізнавальної та педагогічної діяльності), що сприятиме удосконаленню фахової підготовки, глибокому оволодінню навчальними дисциплінами професійного циклу.

Подальша робота над визначеною проблемою передбачає апробацію запропонованих педагогічних умов та дослідження їх ефективності.

Література

1. Андреев В. И. Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности : основы творчества. Казань : Изд-во Казан. ун-та, 1988. 138 с.
2. Горнов А. М. Формирование проектировочных умений учителя в системе повышения квалификации : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Кемерово, 2002. 222 с.
3. Коваленко Е. Э. Методика профессионального обучения : учебник для инженеров-педагогов, преподавателей спецдисциплин системы профессионально-технического и высшего образования. Харьков : ЧП «Штрих», 2003. 480 с.
4. Полат Е. С. Метод проектов: история и теория вопроса. *Школьные технологии*. 2006. № 6. С. 43–47.
5. Синиця М. О. Роль методу проєктів та мультимедійних технологій в освітньому середовищі ВНЗ. *Наукові записки Малої академії наук України*. 2012. № 2. С. 191–197.
6. Якунин В. А. Педагогическая психология : учеб. пособие. Санкт-Петербург : Изд-во Михайлова В.А. ; Изд-во «Полиус», 1998. 639 с.
7. Bonwel C. C. The Active Learning Continuum: Choosing Activities to Engage Students in the Classroom. *Active learning strategies for the higher education*. Szeged. 1997. P. 5–18.

Про автора:

Лук'янчиков Максим Ігорович, кандидат педагогічних наук, викладач кафедри теорії і методики навчання мистецьких дисциплін, Факультет психолого-педагогічної освіти та мистецтв, Бердянський державний педагогічний університет (71100, Бердянськ, Україна);

ORCID: 0000-0001-9483-3780, maximluk23@ukr.net

Lukianchykov M. I.

The pedagogical conditions for forming of music teachers` projective skills

The article describes the conditions for forming of projective skills in professional process of music teacher training. The pedagogical conditions were determined on the basis of theoretical foundations of understanding the essence and structure of the phenomenon "projective skills" of arts teacher. These are didactically appropriate methods of students' actions, which involve the self-identifying of mastering musical and pedagogy educational material, transforming the problem into a goal, deploying a rational procedure for reaching and understanding the way of its implementation. Pedagogical conditions are understood as a set of external objective circumstances that determine the success of the process of training of music teachers. We

included: the content of professional disciplines; training and production practices; methods and forms of educational activities' organization; interpersonal relationships.

The first educational condition "Contents of proficiency disciplines, educational practice and internship aimed at implementing the projective abilities" should help to clear the definition of goals and objectives learning in proficiency arts disciplines cycle.

The second condition is "Selecting of the form and methods of learning activities aimed at the development of projective skills". The best forms and methods of teaching were selected. These forms include: lectures (introduction, information, observation, problem managed with participation of students; lecture-visualization; video lecture; lecture-dialogue; lecture-conference); round tables; trainings; business role playing games; the intellectual game "Attack"; group and individual projects; the practical training; individual work; seminars (theoretical, practical, problem); consultations (individual, in groups); master classes; brainstorming. The effective methods for forming of projective skills also includes blitz interviews; analysis of specific situations; feedback method; modelling and solving pedagogical situations (educational and practical); discussion; presentation; self-diagnosis; portfolio-treasury; self-esteem; self-examination.

The third educational condition "Using of interdisciplinary connections to forming of projective skills in teaching" involves logical constructions in contents of related tasks in various topics of special academic disciplines.

So, these pedagogy conditions will provide to forming projective skills in trainings for music teachers (problems defining, goals formulation, teaching and learning activities' planning, selection of action methods and rationale for their implementation, monitoring and evaluation of teaching, learning and pedagogical activities). It can help to improve the level of proficiency training with academic professional disciplines cycle.

Keywords: arts and music teaching specialist; pedagogical conditions; proficiency skills.

References

1. Andreev V. I. *Dialektika vospitaniya i samovospitaniya tvorcheskoy lichnosti : osnovy tvorchestva* [Dialectics of upbringing and self-upbringing of a creative personality: the basics of creativity]. Kazan, 1988. 138 p. (in Russian)
2. Gornov A. M. *Formirovanie proektirovochnykh umeniy uchitelya v sisteme povysheniya kvalifikatsii : dis. ... kand. ped. nauk : 13.00.01* [Formation of projective skills of teachers in advanced vocational training system : Thesis Ph. D. (Pedagogical)]. Kemerovo, 2002. 222 p. (in Russian)
3. Kovalenko E. E. *Metodika professionalnogo obucheniya : uchebnik dlya inzhenerov-pedagogov, prepovavatelej spetsdisciplin sistemy professionalno-tehnicheskogo i vysshego obrazovaniya* [Methods of professional training: a textbook for engineers, teachers of special disciplines of the system of vocational and higher education]. Harkiv, 2003. 480 p. (in Russian)
4. Polat E. S. Metod proektov: istoriya i teoriya voprosa [Projects method: history and theory of the issue]. *Shkolnye tehnologii* [School technology]. 2006. No 6, pp. 43–47. (in Russian)
5. Synytsia M. O. Rol metodu proektiv ta multymediinykh tekhnolohii v osvithomu seredovysshchi VNZ [The role of the method of projects and multimedia technologies in the educational environment of universities]. *Naukovi zapysky Maloi akademii nauk Ukrainy* [Scientific notes of the Small Academy of Sciences of Ukraine]. 2012. No 2, pp. 191–197. (in Ukrainian)
6. Yakunin V. A. *Pedagogicheskaya psihologiya : ucheb. posobie* [Pedagogical psychology: Study guide]. St.-Petersburg, 1998. 639 p. (in Russian)
7. Bonwel C. C. The Active Learning Continuum: Choosing Activities to Engage Students in the Classroom. *Active learning strategies for the higher education*. Szeged. 1997, pp. 5–18.

About the author:

Lukianchikov Maksym Ihorovych, Candidate of Pedagogy (Ph.D.), instructor at the Department of Theory and Methodology of Arts Disciplines Teaching, Faculty of Psychological and Pedagogical Education and Arts, Berdiansk State Pedagogical University (71100, Berdiansk, Ukraine);

ORCID: 0000-0001-9483-3780, maximluk23@ukr.net